

Takussutissaq 2 –Nattorallit pissusaanut savaaqallu toqusarneri pillugit Alv Ottar Folkestad-ip oqaaseqaataa

Nattorallit pissusaat aamma savaaqqanut savanullu saassussisarnerat pillugit takussutissiaq tamanna norskip timmiarsiup aamma nattoralinnut ilisimatusartup Alv Ottar Folkestad-ip e-mailikkut attaveqaqatigiinneranut eqikkagaavoq (piffissami 2024-2025).

Nalunaarusiaq ”Nunatta kujataani savaaqqat toqusarnerinut misissuineq 2025” pillugu paasisutissat tunngaviusut tusarniaanermut akissutissanngorlugit takussutissiaq suliaavoq.

1. Tunngaviusoq

Alv Ottar Folkestad-ip ukiut 50-it sinnerlugit nattoralinnut ilisimatusarsimavoq aamma Norgemi nunami namminerimi illup iluani uumasuutit kiisortunit toqunneqartarneranut nakkutiginninnermut taartissanullu systeminut suliaqarsimalluni.

Namineerluni aamma savaateqarnikuuvoq aamma norskit ingerlatseqatigiiffiani fjelfår-mi aqutsisuni ilaasortaasimalluni.

Taamaammat Folkestad-ip kiisortut pillugit aamma illup iluani uumasuutinik annaasaqartarnerup tungaatigut misissuinerimi aamma naleqquttumik misilittagaqartuuvoq.

2. Norge-mit uppersarsakkanik misilittakkat

1987-imili Norge nuna tamakkerlugu systemeqarput (Statens Naturoppsyn, rovbase.no) illup iluani uumasuutit kiisortunit eqqissisimatitanit saassunneqarlutik toqutaasarnerinut pasitsaasinerit misissuiffiginarlugit.

Piffissami 1987-2022-mut ’kiisortunit eqqissisimatitanit toqunneqartut’ 91.863-it nalunaarsorneqarput.

Taakkunani pisuni nattorallit 0-it ilanngunneqarput.

Ukunanit naleqqiullugu:

11.710 nattoralik (kongeørn),

25.678 qappik

21.319 gaupe

19.264 allarsuaq

8.710 amaroq

aamma 5.182 kiisortoq eqqissisimatitaq ilisimaneqanngitsoq.

Piffissami 2011-2019-imi nattorallit savanut imaluunniit tutunut ajoqusiisimanermut taartisiassamik akiligassiisummik nalunaarusiortoqanngilaq.

3. Pisut ataasiakkaat aamma misissuinermi paasisat

Ukiut 65-it ingerlaneranni Norgimi nakkutilliinermi nattorallit pisuni ataasiakkaani marluusuni oqaluttuarisaanermi uppersarneqarput, uumasut uumaneranni nerillugit aallartikkaat: sava ataaseq, ikioriarfeerulluni qitiminik innangasoq, aamma savaaraq toqusussanngorluni napparsimasoq. Taakkunani pisuni nattoralik toqutsinngilaq.

2024-mi siullermeertumik videokkut uppersarneqarpoq, nattorallip tuttu piaraq qimataanikoq toqulersorlu tigugaa, peqqikkunnaareernikuusorlu.

Tamanna kisiartaalluni pisoq ilisimaneqarpoq, uumasoq sulii uumatilluni tiguneqartoq.

4. Pissusaat nerisaqarneranullu inissisimanerat

Nattoralik toqoreernikunik nerisaqartuuvoq.

Uumasunik toqungasoqaraangat ataatsimiikkajuttarput, kisianni ataatsimoorlutik piniarneq ajorput imaluunniit ataqatigiisaarisumik saassussineq ajorput. Nattorallit amerlanerit ataatsimoortut nalaanneqartut uumasunik toqoreernikunik unammissutigineqarneranik peqquteqartarput, ikioqatigiinnermik piniarnermik peqquteqarani. Nattoralik pinngortitami torersaasisuusarpoq aamma nerisaqatigiinnut pingaarutilimmik inissisimasuulluni.

5. Sanilliussinermi misilittakkat

Skotlandimi aamma Norgemi misissuinerit takutippaat, ataatsimoortumik piniarnerit aamma saassusseqatigiinnerit nattoralinnit tunngavilersuutissaqanngitsoq.

Norgemi (2025-mi) natorallit piaqqiorsinnaasut 3.600-4.200-t missaaniipput, sumiiffinnilu arlaqartuni savat ivigartortuullutik, taamatullu saassusisoqartaraluarpat qangaaniilli ersarissumik assinngorlugu uppersarneqariisagalarpoq.

Nattorallip (Kongørn) qaqutigoortuugalumik savaaqqamik imaluunniit norrarmik taigusisinnaavoq, kisianni aasakkut annaasaqartarnernut katillugit 2%-init ikinnerusarput.

6. Ataatsimut nalilersuineq

Folkestad naggasiivoq, nattorallip Norgemi illup iluani uumasuutitut navianartorsiortitsisuunngitsoq aamma Kalaallit Nunaanni taamaappoq.

Ataatsimoorlutik piniartarnerinut imaluunniit savaaqqanut saassussisarnerinut uppersaaitit amigaataapput.

Nattoralik uumasunik toqunikunik imaluunniit toqulersunik ujaasisuuvoq aamma nerisaqatigiinni toqunikunik nerisarneranut pingaarutilimmik inissisimavoq.

A.O. Folkestad-imit issuaaneq:

”Ajornartorsiut piviusuunngilaq. Norgemi savaaqqanik annaasaqartarnermi nattoralik peqqutaanngilaq. Ataatsimoorlutik saassussisarnerat imaluunniit savaaqqanut saassussisarnerat pillugu saqqummiussinerit, uppersaatitaqanngillat. Misilittakkat tamaasa takutippaat, nattoralik uumasunik toqoreernikunik imaluunniit toqulersunik ujaasisuusartoq aamma pinngortitami toqoreersunik nerisaqartarnermigut nerisaqatigiinnermut pingaaruteqartumik inissisimasuulluni.”

7. Kalaallit Nunaannut naleqquttoq

Norskit ukiuni qulikkaarit sisamani uppersaasiaat takutippaa, nattoralik illup iluani uumasuutitut ajoqusiisartutut isigineqartariaqanngitsoq.

Kalaallit Nunaanniit nalilersuinerit ilisimatusarnikkut atasumik aamma uppersarneqarsinnaasumik atassuteqarnissaat Innersuussutigineqarpoq, ingerlatsinnermut atatillugu aalajangersaasoqartinnagu.